

Jim Pugel in drugi slovenski zgodnji priseljenci v Pueblu, Kolorado

POVZETEK

Vse do leta 2009 ni izšla nobena knjiga o zgodovini skupnosti slovenskih Američanov v Pueblu v Koloradu, ki bi prispevala k zavedanju o njenem obstoju med Slovenci v ZDA ali med raziskovalci etničnih skupnosti v ZDA in v Sloveniji. To praznino poskuša sedaj vsaj do neke mere zapolniti knjiga *Jim Pugel and Other Slovenian Pioneers of Pueblo, Colorado*, katere namen je ohraniti pripovedi in spomine zgodnjih slovenskih priseljencev v Pueblu in prikazati stiske ter veselje v življenju številnih Slovencev iz Puebla od poznih 80. let 19. stoletja naprej. Knjiga je napisana na osnovi življenjskih zgodb tistih Slovencev, ki so umrli do vključno leta 1971.

Avtorja Matjaž Klemenčič in Karl Pugelj (psevdonim) sta vzpodbudo za knjigo našla v življenjski zgodbi Jima/Jamesa (Ignaca) Pugla, člana velike slovenske družine, ki je bil eden prvih slovenskih priseljencev v Pueblu. Njegova življenjska pot se je začela leta 1885 v vasi Rapljevo pri Strugah na tedanjem Kranjskem in se tragično končala leta 1971 v Pueblu.

Večino informacij o Jimu Puglu sta avtorja pridobila na podlagi zbranih arhivskih gradiv, časopisnih člankov, na svetovnem spletu objavljenih virov, zbirk družinskih slik in intervjujev članov družine. Informacije o Jimovih sorodnikih in prijateljih ter nekaterih pomembnejših članih slovenske skupnosti v Pueblu, s katerimi je delal ali se družil, pa so povzete iz nekrologov in osmrtnic, objavljenih v lokalnih časopisih. Pomemben vir informacij so avtorjema nudili tudi arhivi katoliške (nekdanje slovenske etnične) župnije sv. Marije in katoliške (nekdanje italijanske etnične) župnije Mt. Carmel, podatki okrajnega sodišča v Pueblu, zapisi iz lokalnega zgodovinarskega časopisa *Pueblo Lore* ter knjige, ki se na splošno ukvarjajo z zgodovino Puebla in zgodovino priseljevanja v ZDA.

V knjigi je predstavljeno priseljevanje Slovencev in pot nekaterih članov družine Pugelj v »deželo upanja«, oziroma v Pueblo, eno od mnogih mest na ameriškem Zahodu, katerega razcvet sta vzpodbudila razvoj prometnega omrežja in industrije. Hiter razvoj industrije je zlasti po letu 1880 izzval množično priseljevanje iz Evrope. Med množico priseljencev je bilo tudi več tisoč Slovencev. Večina se jih je, tako kot člani družine Pugel, priselila z Dolenjske in Bele krajine. V Pueblu se je tako v začetku 20. stoletja izoblikovala največja slovenska naselbina na ameriškem Zahodu, v kateri se je prisotnost Slovencev obdržala vse do današnjih dni.

Skozi življenjsko zgodbo Jima Pugla je razvidno, da so slovenski priseljenci v Pueblu živeli povezano in ustvarili svojo lastno skupnost. Večina se jih je naselila na jugovzhodnem delu mesta, v Grovu in v tako imenovanem Bojon Townu

na Bessemerju. Mnogi med njimi so obiskovali isto cerkev, se poročali v okviru etnične skupnosti, prebirali iste časopise, nakupovali pri istih trgovcih, se pridružili istim bratskim podpornim in ostalim organizacijam in so bili pokopani na istem delu pokopališča Roselawn.

Prva generacija slovenskih Američanov, otroci slovenskih priseljencev, ki so bili rojeni v ZDA, niso ohranili slovenske kulturne dediščine na enaki stopnji kakor njihovi starši. Družili so se sicer tudi v okviru lastne etnične skupnosti, vendar pa so si v veliko večji meri kot njihovi starši poiskali svoje prijatelje tudi zunaj te skupnosti. Druženje s pripadniki drugih etničnih skupnosti jim je omogočalo znanje angleškega jezika, kar je bil rezultat ameriškega izobraževalnega sistema. Zato ni presenetljivo, da si je več kot polovica otrok slovenskih priseljencev, ki so bili rojeni v ZDA, našla svojega zakonskega partnerja zunaj slovenske etnične skupnosti. Kljub temu pa so poroke slovenskih rojakov vedno predstavljale pomemben dogodek v slovenski skupnosti.

V času izida te knjige (konec leta 2009) so vsi slovenski priseljenci, ki so se v Pueblu naselili ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja, že pomrli. Čeprav je umrlo tudi že precej njihovih hčera in sinov, slovenska skupnost v Pueblu še vedno živi. Tako so še zmeraj aktivna društva KSKJ, ZSZ – WSA Life in SNPJ. Aktivno delujeta tudi Klub »Prešeren« in cerkev sv. Marije (kot katoliška cerkev, ne pa več kot slovenska etnična cerkev). Tudi dvorana sv. Jožefa in Prešernov dom v kraju Rye, južno od Puebla, se še vedno uporabljata za najrazličnejše prireditve. Svojo namembnost je spremenila tudi stavba nekdanje šole sv. Marije. V njej sedaj delujeta tudi Gornikova slovenska knjižnica in muzej ter Genealoški center sv. Marije. Zlasti slednji hrani pomembne vire o porokah, krstih in smrtih ljudi slovenskega porekla v Koloradu.

Življenjska zgodba Jima/Jamesa (Ignaca) Pugla predstavlja tipično zgodbo slovenskega izseljenca, ki se je moral iz kmetovalca čez noč preleviti v industrijskega delavca in mirno podeželsko okolje zamenjati s hrupnim mestnim življenjem. Skozi Jimovo življenjsko zgodbo se kažejo vse tegobe ob prilagajanju na ameriški način življenja in številne situacije, v katerih so se ob različnih obdobjih (gospodarske krize, leta gospodarskega vzpona, vojne itd.) znašli slovenski priseljenci v Pueblu.